

KIS-590 – Gl. *action*, *péripétie*, *dénouement*, *chute*

(GE da YBAN – 11 07 98)

~ Gl. *action* "kerzh an darvoudoù oc'h ober steuñvenn ar c'hevellañ" (sl. KIS-494, La-10, p. 365) ; graet 'm eus c'hoazh gant Br. *darvezadur*. An termen *darvezad* a c'hallfed arverañ ivez e-lec'h darvoud evel unvez eus an darvezadur.

~ Gl. *péripétie* (< Gr. *peripeveia*) "tremen trumm, dic'hortoz, eus ur stad er stad kontrol ; eurvad trumm ; alies darvoud reuzius dic'hortoz ; er c'hoariva, lankad dic'hortoz eus an darvezadur". Diouzhtu e soñjer e Br. *feud*, Kb. *ffawd* o tont eus La. *fatum* — warno an daougemeradezh a gaver e gresianeg, ha hi dasparzhet etre an div yezh : hBr. *faut* "sort, fortune", Br. *feud* "infortune, malheur, sinistre", Kb. *ffawd* "fate, destiny, fortune, hap, luck ; good luck, success, prosperity, blessing, happiness". N'eus enta diskoulm gwell eget deverañ diwar *feud*. Soñjal a ran en *amfeudad* g., *am-* o tegas gantañ an durc'hadur ster "kemmañ, treiñ".

~ Gl. *dénouement*. An termen *diskoulm-* a gaver er yezh lennegel a zere, ne welan ket petra a zegasfe ouzhpenn un trestummadur dre *klo-*. Klotañ a ra ent diarlenn gant Gl. *dénouement*, Al. *Lösung des Knotens*. Notañ ivez Al. *Ausgang* o klotañ a-walc'h gant Br. *ec'hank* ; da welout e vo gant al lennvarnerion ha fred o deus evit an termen-mañ.

~ Gl. *chute*. Termen en deus da welout gant un termen all eus lavar ar Sonerezh. E hanc'herieg kalvezel an diskiblezh-mañ ez eo Gl. *cadence* "un heuliad klotadek o reiñ santad un distenn er bozenn, ur « gouezhadenn » eus ar gerzenn" ("succession harmonique donnant le sentiment d'un repos dans la phrase musicale, d'une « chute » de la mélodie", R. de CANDE¹ ; Br. *klotadek*, *kerzenn* kinniget gant P. HERBERT²). Un doare da echuiñ eo enta (It. *cadenza* en doa kemeret lec'h La. *clausula*). E galleg ankalvezel eo deuet *cadence* da zec'heriañ kealioù all nes da Br. *korvez*, *tempo*, *lusk* (Gl. *rythme*, *tempo*, *mouvement*). A-du-rall ez arverer an termen *chute* da envel dibenn

¹ *Dictionnaire de Musique*, Microcosme / Seuil, 1961, p. 54.

² *Geriadur arnevez gallek-brezhonek*, Imbourc'h, 1983, pp. 236, 237.

ur bozenn ma'z a an ton war ziskenn. El Lennegezh e reer gant Gl. *chute* da verkañ dibenn ur pezh (barzhoneg, kevellenn, h.a.), dibenn sellet n'eo ket hepken ent diasavel, met dreist-holl ent dialuskel, eleze evel un delaosk eus an tennder war un dro klozus ha trumm, alies dic'hortoz (*the point* a lavarer e saozneg). Ar c'healioù da zec'heriañ a ve enta ¹|distenn, ²|klozus, ³|trumm. [Kevarad savet gant skoazell AAB.]

Soñjet 'm boa da gentañ e *talar* (kv. *Talar an Hoc'h*) nemet en deus AAB arbennet e oa re ziasavel an termen, gantañ nag ¹| na ³|.

Br. *blein, broud, barr* zo a gennotadur gant Sz. *point*, nemet e vank enno ¹|.

Un elfenn a c'haller, a gredan, korvoñ e doare da lojañ enni an tri c'heal eo Br. *lank* — hogos diarver er yezh lennegel, adkemeret gant ar yezh arnevez en deveradoù *lankad* ("prantad en un argerzh", kv. ivez e arver er Fizik), *dislank*, *arlankañ*...E henvrezhoneg en en kaver er stumm *le(n)cis* "il chassa, il lança" ; e krennvrezhoneg emañ testeniet e J., sk. : "*Pan caro ez kavo lank, bezit seder, da-m ober franc*", o talvout kement hag "occasion, échappatoire" bepred gant ar c'hemeradur dialuskel bezant en e ster kentañ "jet, élan, saut" (sl. DGVB p. 238). Ar sterioù "lusk, lamm, tremen en tu all" a glot a-walc'h gant ar c'healioù ²| ha ³|. Evit klokaat ar steriegezh e tegasfen ar rakger *di-* a ve korvoet amañ e zaou zurc'hadur ster a) nac'hañ, paouez, echuiñ, b) kreñvaat (evel e *dilamm, dilaoskiñ*, h.a.), oc'h ober da *dilank* mont a-benn hent d'an tri c'heal war un dro. Alese, *dilank ar barzhoneg, ar gevellenn* a ve ar bomm dibenn anezho e kement ma'z eo war un dro lankad diwezhañ ha klozadur dialuskel, kevaraez ul lamm en tu all.